



**Rabbi Simcha Krauss**  
*Founding Av Beit Din, Emeritus*

**Rabbi David Bigman**  
*Av Beit Din*

**Rabbi A. Yehuda Warburg**  
*Director*

בס"ד

ז' תמוז תשפ"א

17 יוני 2021

מס' 2019/239

## התובעת נ. הנתבע

### עובדות

הזוג נשאו כדת משה וישראל ביום 15 בנובמבר, 2015 ביום 16 בנובמבר 2017, התובעת נפרדה מהנתבע בגלל ההתעללות הפיזית שלו בה, וצריכת סמים ואלכוהול על ידו.

לפני הנישואין, שתי נשים הגישו תלונות בגין התעללות פיזית נגד הנתבע, אך בית המשפט הפלילי דחה את טענותיה של אישה אחת, והאישה השנייה ביטלה את תלונתה. אחת מחברותיו לשעבר טוענת שהוא תקף אותה. מצד שני, נטען שהנתבע הורשע בגין התנהגות אלימה כלפי שוכרים מסוימים, וגם שקיימת הרשעה בגין נהיגה מסוכנת, ועוד הרשעה בגין נהיגה מסוכנת תחת השפעת אלכוהול. התובעת אכן הגישה לבית הדין תמונות של הסמים שנמצאו במאפרות במכונית שלו.

מעבר לכל זה, אחת מהחברות שלו מלפני הנישואין כתבה במסרונים שונים לתובעת על התנהגותו האלימה וצריכת המסמים של הנתבע, וגם הגישה לתובעת עותק מדו"ח משטרת בעניין אירוע אלים כשהיא מצאה אותו עם אישה אחרת. התובעת גילתה חלק גדול מהאמור לעיל רק כשהייתה כבר בחודש הרביעי להריונה.

בנוסף, במהלך הנישואין או אחרי הפרידה גילתה התובעת את קיומם של כתבי האישום שהוגשו נגדו לפני הנישואין בגין תקיפת שתי הנשים, את שתי ההרשעות בגין נהיגה מסוכנת, ואת העובדה שהוצאו 11 צווי הרחקה על ידי מספר שוכרים באחד מהבניינים שלו בגלל התנהגותו האלימה כלפיהם.

במהלך הנישואין, כשהתובעת היתה בהריון, הוא נעצר על ידי המשטרה בגין תקיפת אשתו. לאחר מכן, היה מקרה של אלימות במשפחה בנובמבר 2017, כשהוא חנק אותה. בעקבות אירוע זה, הוצא צו הגנה, אך התובעת החליטה לבטל את תלונה בגלל הבטחתו שהוא יחזור בו מהתנהגותו זו. ואולם, האלימות במשפחה נמשכה, וצו ההגנה חודש.

בהזדמנויות שונות הוא איים להרוג אותה, כגון בספטמבר 2017. התובעת הגישה לבית הדין סרט ווידאו בו הוא נראה מאיים לבתר את הגוף שלה לחלקים<sup>1</sup>. לאחר גידול במספר אירועי אלימות ושתיית יתר, ביום 18 בנובמבר היא פנתה למשטרה, והנתבע הוצא מהבית למשך 8 חדשים.

לאחר מכן, על סמך טענתו שהשתתף בשיעורים לניהול כעסים ואלימות במשפחה, הנתבע חזר לביתם המשותף. ואולם, אירועי האלימות המשיכו. כל האירועים האלה של אלימות במשפחה התחילו כ-9 חדשים אחרי שהתחתנו, כשהבת שלה היתה בת חדשיים.

העובדה שעברה הפלה טבעית, שלטענת הנתבע היתה באשמתה, הגבירה את תדירות אירועי התקיפה והשתייה. בפעם הראשונה שהוא תקף את התובעת, באוקטובר 2016, הנתבע היה שיכור כבר בשעות המוקדמות של הבוקר. כשהוא תקף אותה בערב בו נעצר בפעם הראשונה.

התובעת עזבה את הנתבע בנובמבר 16, 2017, ואולם היא קיימה יחסי מין איתו מספר פעמים אחרי הפרידה. בקיצור, שנה וחצי אחרי שהתחילו מקרי האלימות, היא עזבה אותו לצמיתות.

בעקבות הפרידה האחרונה ביוני 20, 2018, הוא שבר לה את אצבעות ידה. היא הגישה לנו חשבון רפואי המתאר את האירוע, בנוסף לתמונות של ידה השבורה וההחלמה שלה בבית החולים.

התובעת הגישה עותקים ממסרונים בין הנתבע ואישה אחרת, שמעידים שהיה ביניהם רומן. מהמסרונים היה ברור שהיחסים ביניהם היו אינטימיים, ושהרומן התחיל לפני נישואין להתובעת והמשיך במהלך הנישואין.

שני מקרים של אלימות במשפחה אירעו לאחר הפרידה שבגינם הוגשו כתבי אישום פליליים, והתובעת כעת ממתינה לתחילת המשפטים. מקרה אחד עוסק בעניין היד שלה; במקרה השני הוא מואשם שתפס אותה בפרק ידה והכאיב לה (על אף קיום צו ההרחקה) כשהיא היתה בחניון – אירוע שתועד במצלמת האבטחה במקום ונתמך בעדות בלש שראה את התמונות מהמצלמה. ב-1 יוני 2020, הנתבע הורשע בבית המשפט בגלל שני המקרים הנ"ל של אלימות משפחתית.

ביום 11 בפברואר, 2020, קיימנו דיון בנוכחות התובעת על מנת לטפל בעניין הגט. ביום 24 בפברואר 2020 חייבנו את הנתבע לתת גט לתובעת באופן מיידי. עד היום, הוא מסרב לתת לה גט. ב-1 יוני 2020 הנתבע הורשע בבית המשפט בגלל שני המקרים הנ"ל של אלימות משפחתית.

דיון:

## 1. קידושי טעות בגין התעללות פיזית

לפני שניתן להפעיל את המנגנון של קידושי טעות כדי לבטל את הקידושין ולטעון שאירע טעות ביצירת הנישואין, יש צורך בקיומם של שלשה תנאים מוקדמים.

א. המום צריך להיות חמור: כגון, חוסר גבורת אנשים, אי-שפיות, הומוסקסואליות, או סיכון האישה בפני מחלה מסוכנת כמו איידס. כל הדוגמאות הנ"ל מוגדרות על ידי הפוסקים כ"מומים גדולים".

כדי להכריע אם התנהגות מסוימת מהווה דוגמה ל"מום גדול" יש לעיין אם ההתעללות זוהי עילת גירושין וניתן לכפות גט בנסיבות אלו.

<sup>1</sup> למרות שא"א לקבוע שההקלטה נחשב כראיה, ברם ניתן להשתמש בהקלטה לצורך גילוי האמת בתורת אומדנא. עיין תיק מס' 851788/2, בית דין איזורי נתניה, ט"ו אייר תשע"ב; פסק דין דיננו מספר 2020/253.

הבה נפרוש את שמלת הפוסקים בדין בעל המכה את אשתו מכות גופניות בו דנו הפוסקים במפורש אם יש יסוד לכפות גט.

אור זרוע (ג:קס"א) סובר וז"ל:

"אם היה רגיל להכותה ולהבזותה ברבים כופין אותו להוציאה וכבר היה מעשה באחד שהיה רגיל תדיר להכות את אשתו ונשאל מו"ר רבינו שמחה ז"ל והשיב שכופין אותו להוציאה...דאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת..."

ברם, מהר"ם מרוטנברג (שו"ת מהר"ם מרוטנברג, דפוס פראג פ"א) קובע וז"ל:

"והמכה את אשתו מקובלני שיש יותר להחמיר בו מבמכה את חברו...ואם היא רוצה לצאת יוציא ויתן כתובה"

וכן הרמב"ן (שו"ת הרשב"א המיוחסת לרמב"ן ק"ב) כתב וז"ל:

"אין לבעל להכות ולענות אשתו... ומודיעין שאם יכה שלא כדין, שיהא חייב להוציא וליתן כתובה..."

כלומר, בניגוד לרבינו שמחה ואור זרוע שמחייבים כפיית גט לפי מהר"ם ורמב"ן רק מחייבים גט.

ובב"י (טור אהע"ז סו"ס קנ"ד) קבע וז"ל:

"ומכל מקום נראה לי דאין לסמוך על דבר ספר האגודה, ורבינו שמחה ואור זרוע לכפות, כיון שלא נזכרו בדברי שום אחד מהפוסקים המפורסמים"

וחלק עליו דרכי משה (טור אהע"ז קנ"ד:י"ז) וסובר, וז"ל:

"ואיני רואה בזו כל, כדאי הם הגאונים לסמוך עליהם, כל שכן שהרמב"ן ומהר"ם מסכימו בתשובותיהן בענין הכאת אשתו והביאו ראיות ברורות לדבריהם, גם הסברא מסכימה עמהן...רק שלא לכופו ליתן גט... רק לקיים מה שמחוייב לעשות ובבנימין זאב (סימן ס"ח) הביא הרבה תשובות בזה וכתב לבסוף אם הוא הגורם חייב להוציאה"

משתמע מלשון הרמב"ן וכן מלשון בנימין זאב שאין כופין להוציא אלא חייב להוציא וכן נראה מריהוט לשונו של הדרכי משה. וכן יש פוסקים נוספים שסבורים שא"א לכפות גט. עיין שו"ת הרדב"ז א:קנ"ו, ד:קנ"ז; שו"ת מהרש"ך ב:ק"ל; שו"ת לחם רב ל"א; שו"ת פרח מטה אהרון א:ס'; שו"ת חוט המשולש טור ג, ל"ה בשם רא"ש, טור רשב"א והריב"ש.

אמנם יש פוסקים אחרים שסוברים שניתן לכפות גט אפילו אם ההכאות הם לא תדירות ומסכנות את חיי האישה. עיין שו"ת תשב"ץ ב:ח; רמ"א אהע"ז קנ"ד:ג' בשם יש אומרים; שו"ת חוט המשולש, טור ג', ל"ה; שו"ת משאת משה א, אהע"ז י"ז; שו"ת מהרי"ט א:ק"י"ג וכן כתב שו"ת חתם סופר אהע"ז ב:ס' שכופין גט שהרי "דלא שייך ביה טב למיתב טן דו וזה גרוע מקטטה". וכן פסק ערוך השלחן אהע"ז קמ"ד:טו-וז"ל:

"כשמקניטה ומכה אותה גרוע מריח הפה" שכופין את בעלה.

למרות שקיימים כמה אחרונים שלא רצו לאמץ את עמדת הרמ"א לכפות גט, אולם סברו שגם הבית יוסף יסכים שיש כפייה במקום סכנה וכן במקרה של בעל שחבל באשתו במזלג שלוש השיניים, קובע רב יצחק וואליד (שו"ת ויאמר יצחק אהע"ז קל"ה) וז"ל:

"הן אמת, דעם כל זאת עדיין יש לחלק ולומר דעד כאן לא אמרו הפוסקים שנזכרים דאין כופין אלא דווקא במכה מכות של צער בלבד, דאין בהם חשש סכנה, אבל הכא בנד"ד שהכה אותה במזלג, מכות המביאות לידי סכנה, אפשר דאף מרן ז"ל ודאזלי בשיטתיה יודו דכופין. מ"מ אחר שלא נמצא חילק זה בדברי שום אחד מהפוסקים ומהספרים המצויים אצלנו לא מלאנו לבנו לעשות מעשה בכגון זה שהוא איסור חמור ולעשות גט מעושה."

ברם, בהמשך התשובה העיר המשיב שבמקרה שיש חשש סכנה ואף איים להורגה, כפי שאירע בענינו, וז"ל:

"בכה"ג כו"ע יודו דכופין, דאנן סהדי שמחמת שהיתה שנואה בעיניו שכל ימיו היה בקטטות ומריבות עמה לא היה רצונו כי אם להתנקם ממנה, הוכיח סופו של תחילתו שעשה לה מעשים אשר לא יעשו...ואם היתה הנשארת עם בעלה ודאי שהיתה בסכנה וחשש מות..."

וכן סברו שו"ת יפה ללב, ז, אהע"ז קנ"ד:ג; שו"ת שושנים לדוד צאבח, ב', אהע"ז כ'; שו"ת מטה לחם א:ח; שו"ת דבר שמואל (עמאר) אהע"ז כ"ג; שו"ת נושא האפוד ל"ב; שו"ת ציץ אליעזר ו', מ"ב, פרק ג'.

בענינו, כפי שצינו שני חברים של הזוג, הבעל הוא אלקוהוליסט שמכור לשתייה חריפה. אין מדובר באירועים נקודתיים אלא במנהג החוזר על עצמו יום יום של שתייה מרובה הכולל איבוד שליטה עד כדי אלימות פיזית שהיתה קיימת לפני הנישואים. כפי שציין באר היטב (אהע"ז ע"ז:ל"ב) שהביא ששת"ת אלקוהול קבועה - "אין לך מאיס גדול מזה". אך בנידון דידן, לא רק מצד מאיסות אנו דנים אלא מצד סיכון האישה. נוכחות האלקוהול מגביר הסיכויים למעשי התעללות. עיין National Institute of Alcohol Abuse and Alcoholism, No. 38, October 1997; Shorey et al., "Trait Anger and Partner: Specific Anger Management Moderate the Temporal Association Between Alcohol Use and Dating Violence, Stud. Alcohol Drugs, 2017, 78 (2) 313-318.

וכן אדם שמשתמש בסמים הוא בגדר "אינו מן הישוב" והרי הוא "כעבר ובטל מן העולם" בכלל ואובדן שליטה בפרט וניתן לכפות אותו לתת גט. עיין רבנים אטלס, שחור ודומם, "כפית גט במשתמש בסמים וגדרי מאיס עלי" דברי משפט, ב', עמ' קל"ה.

על יסוד האמור, בהתאם לנסיבות של ענייננו יהיה מקום לכפות גט.

בשל העובדה שברחבי הגולה, רשויות השלטון החילונית אינן מוכנות לאכוף צו של ב"ד רבני לכפות גט, סבורים הרב קצלקין, הרב פיינשטיין, הרב פרנק, והרב ע. יוסף ואחרים שניתן להשתמש במכשיר של "קידושי טעות" כדי לבטל קידושין ככל שנסיבות המקרה מצדיקות פתרון כזה. עיין שו"ת דבר אליהו מ"ח; שו"ת הר צבי אהע"ז ב:פ"א; שו"ת עין יצחק א, אהע"ז כ"ד(מ"א); פסקי הלכות, אישות א', יד דוד, 372 (להלכה ולא למעשה); שו"ת אמרי יושר ב:קנ"ט; שו"ת מנחת אברהם ב:י".

בהעדר אפשרות לכפיית גט בארה"ב דנים במום גדול, וקיים יסוד לבטל את הקידושין.

לחילופין, אפילו אם נסבור שאין יסוד לכפות גט במקרה של הכאת אישה, קיימת גישה אחרת שמגיעה למסקנה שמדובר "מום גדול" ולכן ניתן לבטל את הקידושין.

בפסק דין של בית הדין הגדול [ערעור (גדול) 1-22-1510 (7.9.2004)], כתב ר' שלמה דיכובסקי, יו"ר בית דין הרבני הגדול, את הדברים הבאים בעניין הגדרת מומים בבעל:

"ענין המומים שבגינם רשאית אשה לתבוע גט, אינו הלכה למשה מסיני, אלא סברה והגיון, כלשון הרמב"ם (אישות כה ב): "והדברים אלו דברים של טעם הם ואינם גזירת הכתוב". כל ענין המומים הוא של דעת בני אדם, וחוסר נכונותם הנפשית לשאת מצב לא נסבל מצידו של בן הזוג האחר. על כן קיימת הלכה של סבר וקבל או סברה וקבלה. יש מקום לומר, שאם דעת בני אדם משתנה בנוגע למום מסויים, אזי אין מקום לומר סברה וקבלה, על יסוד הסכמתה בעבר. מום אינו דוקא בתחום הגופני, גם מום התנהגותי כמו רועה זונות, מביא לחיוב בגט. ואכן, הלכה זו של רועה זונות מופיעה בשו"ע סימן קנ"ד שהוא הסימן העוסק במומים. בכל ארצות התרבות, זו השפלה גדולה לאשה לחלוק את יצועה יחד עם אשה אחרת, ובעל שישא אשה נוספת יחוייב בגט, לא רק מחמת חדר"ג, אלא גם מחמת ההשפלה והמום שיש בזה. הצדדים באו מתימן, שם היה מקובל לשאת שתי נשים. כאן נחשב הדבר לבושה גדולה, ויש לראותו כמום גדול. הסכמת האשה בעבר אינה מחייבת אותה כיום, כך שלא מדובר רק במאיס עלי, אלא גם במום של הבעל שבגיניו אין האשה יכולה לחיות עמו. כאשר מדובר בגירושין מחמת מום, אין מקום להפסד כתובה. קרוב לומר, שגם אם אשה נישאה לבעל רועה זונות, ולאחר מכן חזרה בתשובה, ואינה יכולה לשאת את המצב הזה, אזי יחוייב הבעל בגט, ולא יוכל לטעון שסברה וקבלה. באותה מידה נראה לי שלא ניתן לטעון טענת סברה וקבלה באשה שנישאה לבעל השטוף במשכב זכר בידיעה ברורה על מצבו, ולאחר מכן למדה את חומר האיסור ומבקשת להתגרש מחמת תיעובה את הבעל. גם בזה, אין מקום לטענת סברה וקבלה."

ההנחה המובלעת בהבנת הרב דייכובסקי הינה שניתן להגדיר מום גדול בקשר למומי הבעל (וכן מומי האישה) כמקח טעות (עיין להלן). כאשר מקובל בחברה להקפיד עליהם כמום, הקונה יכול לבטל את המקח מחמתם. עיין שו"ת הרי"ף קנ"ג; חידושי הרשב"א, כתובות ע"ב; משנה תורה, מכירה ט"ו:ה'; שו"ע חו"מ רל"ב:ו' סמ"ג, לאוין ק"ע; שו"ת דברי ריבות ש'; שו"ת מהרש"ך א"י"ט; שו"ת צדקה ומשפט, חו"מ ל"ו: מלבושי יום טוב ד'.

בהסתמך על קבלת מה שמכונה בחברה "מום גדול" קבע ר' שלמה עמאר (שו"ת שמע שלמה א:ט"ו) בענין הכאת אישה וז"ל:

"דבזמננו יש להחמיר בענין מכה אשתו אחר שכל איש הגון ובבון מתבייש בזה ואין אשה שיכולה לסבול זה כלל וחרפה גדולה היא בימינו יותר מימים קודמים...דאישה המכה אשתו הוא נמאס ונתעב בעיני אשתו בתכלית המיאוס עד כדי שאינה יכולה לחיות עמו כלל..."

בהתאם לרבנים דיכובסקי ועמאר אין ספק שעומדת לאישה טענת מאיסות עם ההתנהגות המשפילה של בעלה. לכן אין פלא שיש פסיקה רבנית שמוכנה לכלול מעשי אלימות משפחתית כדוגמה של אישה הטוענת "מאיס עלי". עיין פסקי דין רבניים ז: 201, י"ב:3, 84, 324, ט"ז:145; תיק מס' 284412/9 בית דין האיורי נתניה, 4.9.14; תיק מס' 980712/1 בית דין איזורי חיפה, 10.27.14; תיק מס' 269629/9 בית דין איזורי נתניה, 6.19.16; תיק מס' 1078402/6, בית דין איזורי חיפה, 6.5.17.

לכן בנידון דידן, הכאת האישה היא מום גדול. בהעדר דיאגנוזה נפשית של הנתבע, ניתן להסתמך על מה שכתבו החוקרים:<sup>2</sup>

"The initial theories related to IPV (intimate partner violence-Flynn) were based on the psychopathological orientation of violence. Based on studies conducted on known violent men in prisons, community based settings or victim women in shelters, some theorists believed that men who perpetuate violence and women who experience violence suffer from mental health problems such as depression (Hastings & Hamberger, 1994; Julian & McKenry, 1993; Murphy, Meyer, & O'Leary, 1993; Pan, Neidig & O'Leary, 1994), personality disorders including antisocial personality, borderline personality disorder (BPD) (Edwards, Scott, Yarvis, Paizis & Panizzon, 2003; Ehrensaft, Cohen & Johnson, 2006; Holtzworth-Munroe et al., 1997; Levy Meehan, Weber, Reynoso & Clarkin, 2005; Mauricio, Tein, & Lopez, 2007; Porcerelli, Cogan, & Hibbard, 2004)..."

לספרות המצוטטת עיין Ali and Naylor, 379-382.<sup>3</sup>

ב.ג. אם כן, הכאת האישה בצירוף שימוש הבעל בסמים ושתיית אלכוהול, עולים לכדי מום גדול. כפי שציינו בראשית דברינו, לפני הנישואין, הוצאו 11 צווי הרחקה על ידי מספר שוכרים באחד הבניינים שלו בגלל התנהגותו האלימה כלפיהם וכן קיימת הרשעה בגין נהיגה מסוכנת תחת השפעת אלכוהול. כמובן, כדי לבטל את הקידושין צריך להיות ברור שאכן המום היה קיים לפני הנישואין והאישה לא ידעה על המום לפני הנישואין. כפי שציינו לעיל, עינבל רק הכירה שבעלה אלים, משתמש בסמים ואלכוהוליסט אחרי החתונה.

<sup>2</sup> P.A. Ali and P.B. Naylor, "Intimate partner violence: A narrative review of the biological and psychological explanations for its causation", *Aggression and Violent Behavior*, 10 (20013) 373-382.

<sup>3</sup> See Ali and Naylor, *ibid*.

על יסוד האמור, התובעת מותרת לכל בן ישראל אפילו כהן.

ועל כל זה באנו על החתום ביום ט' סיון תשפ"א (2021)